

VESZÉLYEZTETETT RJÚKJÚI NYELVJÁRÁSOK – A FIATAL RJÚKJÚIAK NYELVJÁRÁS-HASZNÁLATA

VESZÉLYEZTETETT RJÚKJÚI NYELVJÁRÁSOK – A FIATAL RJÚKJÚIAK NYELVJÁRÁS-HASZNÁLATA

Az okinavai nyelvjárás bemutatása	4
Nyelv, vagy nyelvjárás	4
A nyelvjárás földrajzi eloszlása.....	4
Történelmi háttér	5
A nyelvjárás veszélyeztetett helyzete	6
Törekvések a nyelvjárás megőrzésére és terjesztésére	6
A nyelvjárás felélesztésénél és terjesztésénél felmerülő általános problémák	7
A nyelvjárást használók kora.....	7
Az okinavai köznyelv	7
A beszélők nyelvjáráshoz való hozzáállása.....	8
Az írott nyelvi tevékenységeknél felmerülő problémák.....	8
Az írásrendszer	8
Irodalmi művek	9
Újságok, folyóiratok.....	9
Nyelvjárás-tankönyvek, szótárak	10
A beszélt nyelvi tevékenységeknél felmerülő problémák	10
Hírek.....	10
Szónokversenyek.....	11
Tanórák.....	11
Videók az interneten.....	12
Összegzés	13
A kérdőív	13
A kérdőív leírása	14
Az eredmények bemutatása.....	14
A kérdőív értékelése	16
Kitekintés	17
Bibliográfia.....	19
Mellékletek.....	21
Diagramok	21
A kérdőív	25

Az okinavai nyelvjárás bemutatása

Nyelv, vagy nyelvjárás

Kiss (2003) három kritériumot ad meg, ami eldöntheti, hogy egy különálló nyelvről, vagy nyelvjárásról van szó. Az első a lingvisztikai hasonlóság vagy különbség, tehát a különböző nyelvváltozatok beszélői közötti kommunikáció mennyire problémamentes, ha mindenki a saját nyelvváltozatát használja. A második, hogy a kérdéses nyelvváltozat területén használnak-e köznyelvet. Ezt nevezzük föléboltozódásnak. A harmadik kritérium pedig a beszélői vélekedés, vagyis, hogy a beszélő maga hogyan vélekedik saját nyelvváltozatának hovatartozásáról.

A japán köznyelv és a rjúkjúi nyelvjárások kevésbé hasonlítanak egymásra. Ha valaki tisztán beszélne a szigetek valamelyik nyelvváltozatát, akkor egy, csak a japán köznyelvet beszélő lakos nem értené meg. Sőt, a különböző szigetek aldialektusai között is olyan nagy eltérések vannak, amik a terület nyelvváltozatainak egyikét beszélők között is megnehezítik a kommunikációt.

Ezért van szükség egy köznyelvre (föléboltozódás): a szigetekeken ma már egy olyan regionális köznyelvet használnak, ami az eredeti rjúkjúi szavak, kifejezések és a japán nyelvrendszer keveréke. Létezett egy okinavai köznyelv is, de ezt ma már csak mesterségesen tudják fenntartani.

A rjúkjúiak többsége ma különálló kultúraként gondol a szigetvilágra, és saját nyelvüket is elválasztják a japán nyelvtől, bár ezzel együtt Japán szerves részének tekintik magukat.

A kérdésben inkább politikai és ideológiai tényezők játszanak szerepet. A rjúkjúi nyelvjárásokat nem ismeri el a japán állam önálló nyelvként. Habár, a nyelvészek a japán nyelv „testvérének” tekintik (Lawrence; 2000, Pellard & Simodzs; 2010, Hokama; 2001) és a japán nyelveknek nevezett nyelvcsoporthoz (japonic languages) sorolják. Tódzsó (2003) is azzal indokolja a rjúkjúi nyelvjárások japán nyelv alá való tartozását, hogy az állam nem ismerte el őket egyenrangú nyelvként. Nem a mi hatáskörünk ítéletet mondani, így a dolgozatban a nyelvjárások kifejezést használjuk.

A nyelvjárás földrajzi eloszlása

A rjúkjúi nyelvjárásokat Japán déli részén, a Rjúkjú-szigeteken beszélik: Kagosima prefektúrához tartozó Amami-szigeteken, és Okinava prefektúra egész területén. A rjúkjúi

nyelvjárások két nagyobb részre oszthatóak, az északi-rjúkjúi nyelvjárásokra (az amamii és az okinavai) és a dél-rjúkjúi nyelvjárásokra (a mijakói, a jaejamai és a jonagunii¹). De az egyes nyelvjárásoknak is több variánsa létezik (pl.: az amamii dialektusnak dél ósimai és északi ósimai változatai).

A Rjúkjú-szigeteken kívül is élnek okinavaiak: a XX. század elején és a második világháború után nagyobb migráció ment végbe a déli szigeteken. Több okinavai a jobb életkörülmények elérésének reményében az ország nagyobb városaiba, vagy külföldre költözött (pl.: Brazília, Egyesül Államok – Matsumoto; 1983) Itt gyakran a helyiektől elkülönülve, saját negyedeikben éltek, ami bizonyos fokig elősegítette identitásuk és ezzel együtt nyelvük megtartását.²

Történelmi háttér

A történelem során a Rjúkjú-szigeteket többször érte komolyabb nyelvi hatás a főszigetről. Az általunk ismert első nyelvi mozgás pontos idejéről nem egységesek a nézetek: vagy a II-III. században, vagy a VIII-XI. században ment végbe egy jelentősebb nagyságú migráció a fő szigetről (főleg a mai Kjúsú-szigetről). (Pellard & Simodzsai, 2010) Egyes nyelvészek (Hattori; 1959, Tódszó; 2003) ezt az időszakot a rjúkjúi nyelvjárások születésének tekintik, és a migrációval igazolják, hogy a szigeteken használt nyelv a japán nyelv egyik változata.

A migráció utáni időszakban a Rjúkjú-szigetcsoporthoz mentes volt erősebb nyelvi áramlatoktól, a terület viszonylagos elszigeteltsége miatt. A kereskedelmi kapcsolatok csak a X. században kezdtek megerősödni Kínával,³ de japán nyelvi hatás egészen a XVII. századig nem érkezik a szigetekre. Ezek után a japán kapcsolatok fokozatos erősödésével, egyre nagyobb befolyást gyakorolt a főszigetek éppen akkori nyelvállapota a déli szigetcsoporthoz.

A rjúkjúi nyelvjárások déli részének az elkülönülésének egyik oka lehet, hogy a XIII. századig nem volt szorosabb kapcsolat az északi ággal – ezt a Pellard & Simodzsai (2010) által leírt új archeológiai felfedezések támasztják alá.

A második világháború után, egy teljesen idegen nyelv is megjelent a szigeteken: az angol. Az amerikai katonák nyelve nem hagyott sok nyomot a nyelvjáráson, csak egy-egy szót (főleg a katonasággal kapcsolatos kifejezéseket) japánosítottak, és vettek át a szigetlakók az elmúlt több mint 50 év alatt.

¹ Egyes nézetek szerint a jonagunii nyelvjárás a jaejamai dialektus részét képezi, nem önálló ág. (Pellard & Simodzsai; 2010)

² Ha nem is beszélik a rjúkjúi nyelvjárások valamelyikét, akkor is megkülönböztetik magukat a japánoktól.

³ Ennek hatására átvették a kínai írásrendszert, és az okinavai kis tartományok az udvari berendezkedést is a kontinensen lévő nagyhatalom mintájára formálták.

A nyelvjárás veszélyeztetett helyzete

Az UNESCO veszélyeztetett nyelvnek tekinti az amamii, az okinavai és a mijakói nyelvjárásokat, valamint súlyosan veszélyeztetettnek nyilvánította a jaejamai és jonagunii nyelvjárásokat.

4

Pontos statisztikai számadatok hiányában Simodzsi és Pellard csak megbecsülni tudták a nyelvjárást beszélők számát: jóval kevesebb, mint másfél millió ember. Amami régió és Okinava prefektúra lakossága 1,452,288 fő, és általában az idősebb korosztály, főleg az 50 év feletti lakosok használják már csak a nyelvet. (Pellard & Simodzsi; 2010)

Törekvések a nyelvjárás megőrzésére és terjesztésére

Kiss szerint (2003; 34), a nyelvjárások egyik meghatározó jellemzője, hogy korlátozott kommunikációs érvényűek: „Elsősorban, illetőleg a nyelvek nagy részében csak szóbeli közlésekben vagy csupán meghatározott beszédhelyzetekben használják.”⁵

A különböző kulturális központok, mint az Okinava Bunka Kjókai⁶ vagy az Okinavago Fukjú Kjógikai⁷, többek között az előbb felsorolt kereteket igyekeznek kiterjeszteni különböző kezdeményezéseikkel.⁸

A nyelvjárás megőrzésére és terjesztésére irányuló tevékenységeket a közlés módjai szerint csoportosítottuk:

Az írott nyelvi tevékenységek

- irodalmi művek
- újságok és folyóiratok
- nyelvjárás-tankönyv, szótár

A beszélt nyelvi tevékenységek

- hírek
- szónokverseny
- nyelvjárás-tanórák

⁴ <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php> 2012.10.29. 19:33

⁵ Kiss J. (ed) 2003. Magyar dialektológia. Budapest. Osiris: 34. oldal

⁶ 沖縄文化協会 (Okinavai Kulturális Egyesület)

⁷ 沖縄語普及協議会 (Okinavai Nyelv Egyesület)

⁸ A nyelvjárás-gondozással csak 1972 után kezdtek el foglalkozni, amikor megszűnt az 1945-től tartó amerikai fennhatóság a szigeten. A váltás alatt előkerültek az identitással kapcsolatos kérdések, aminek szerves velejárója volt a nyelvi hovatartozás tisztázása, valamint a nyelvjárás gondozása is. Egymás után születtek meg a nyelvi egyesületek, amik segítettek az Okinaváról szóló tudományos munkák kiadásában és terjesztésében. (pl.: Hirayama, Teruo szótárai és tanulmányai)

- oktató videók az interneten⁹

A nyelvjárás felélesztésénél és terjesztésénél felmerülő általános problémák

A nyelvjárást használók kora

Mindegyik rjúkjúi nyelvjárás ismertetőjénél kiemelik (Pellard & Simodzszi; 2010, Tódszó; 2003, Hokama; 2001) hogy csak a 60 év felettiek beszélnek folyékonyan a nyelvjárást (a jaejamait pedig csak 70 év fölött); a 30 és 60 év közöttiek passzív kétnyelvűek (már csak japánul beszélnek, de megértik a rjúkjúi nyelvjárások valamelyikét) és a fiatalok már nehezen vagy egyáltalán nem értik meg a dialektust. Ezt erősíti, hogy a nyelvjárásban előadott kulturális programok többsége az idősebbeket tekintí célközönségnek (esetleg érdeklődő turistákat). A nyelvjárást beszélők korképét jól mutatja a dialektusokkal kapcsolatos rádiós műsorok vezetőinek kora: a legidősebb műsorvezető 81 éves, a legfiatalabb pedig 43.¹⁰

Az okinavai köznyelv

A rjúkjúi nyelvjárások jelentősen eltérnek egymástól. Mivel a nyelvterület sok elszigetelt egységből áll, ezért a különbségek is jobban megmaradtak.¹¹ Például, a mijakói nyelvjárásban beszélő embert nem érti meg egy Okinava szigetén élő társa. Ezzel szemben az okinavai nyelvjárást Okinava szigetén kívül is megértik. Ennek oka, hogy már a Rjúkjúi királyság¹² idejétől fogva Okinava szigete volt a terület központja. Bár majdnem minden szigeten található egy aldialektus, egy bizonyos változatát a rjúkjúi nyelvjárásoknak a lakosság nagyobb része érti. Ez az suri-naha aldialektus, amit gyakran tévesen ucsinaa gucsinak is hívnak. Az ucsinaa gucsi valójában a helyi nyelvjárásoknak egy gyűjtőfogalma, de gyakran a régió köznyelvének jelentésében is használják.¹³ A nyelvjárásban íródott szövegek többségét suri-naha aldialektusban írják, hogy többen megértsék, de így a többi változat háttérbe szorul. Okinava szigetén például kezdenek kikopni az aldialektusok: egyes nyelvjárás beszélők még

⁹ A honlapokon több írott nyelvi anyag is van, de ezek többsége a nyomtatásban megjelent szövegek digitális (főleg jpg és pdf formátumú) változata.

¹⁰ Az Okinava BBTv rádiójának alkalmazottjai.

¹¹ Körülbelül 160 kis szigetből áll a prefektúra.

¹² A Rjúkjúi Királyság (1429-1879): A Királyság Okinava-szigetének három hatalmi régiójának egyesítésével jött létre. A XVI. század elejére az egységes politikai berendezkedés lehetővé tette a terjeszkedést a környező szigetekre. Az állam eleinte erős kínai befolyás alatt állt, de 1609-ben a Tokugava sógunátus (1600-1868) parancsára a Simazu klán fegyveres erőket küldött a szigetre. Bár a királyság autonómiája megmaradt, az állam Japán vazallusává vált. 1879-ben a Japán Birodalom annektálta a Királyságot, és magához csatolta Okinava prefektúráként. (Matsumoto; 1982)

¹³ Az ucsinaa gucsi nem egyezik meg az ucsinaa jamato gucsival. Az utóbbi a helyi nyelvjárások, a standard japán, és a japánosított angol szavak keverék nyelve. Az ucsinaa jamato gucsi a terület ténylegesen használt, élő nyelvváltozata.

vissza tudnak emlékezni néhány nyelvi, főleg lexikai különbségre a sziget tengerparti és belső területein, ezek mára már egységesebbé váltak. (Pellard & Simodzs; 2010)

A beszélők nyelvjáráshoz való hozzáállása

Egy másik probléma a nyelvi attitűd: bizonyos beszédhelyzetekben (tudományos előadás, céges gyűlés) egyáltalán nem kap szerepet a nyelvjárás, mert nincs megfelelő presztízse hozzá. A nyelvjárás kommunikációs érvényére jó példa, hogy a kutatásunkban résztvevő egyik diák szerint tiszteletlen lenne, ha nyelvjárásban beszélne felsőbb éves okinavai diáktársával. Ennek főképp történelmi okai vannak: 1879 után a Nagy Japán Birodalom egységesítésének és megerősítésének céljából az eltérő kultúrájú és nyelvű okinavaiakat megpróbálták „japanizálni”. Ennek része volt egy agresszívabb nyelvi asszimilálás.¹⁴ (Takara; 2007) Tehát, a nyelvjárás alárendelt szerepbe került. A folyamat során a rjúkjúi tiszteleti nyelv is elveszett (Heinrich; 2005), így még nehezebb visszaállítani a nyelvjárás presztízst egy olyan társadalomban, ahol az udvarias társalgás szigorú szabályokhoz kötött.

Az érthetőség miatt is gyakran használják a japán köznyelvet, például egy üzleti találkozón, vagy szigeteken kívüli okinavai közösségekben.¹⁵ A nyelvjárás megmarad családi vagy baráti körben; idegenekkel, főleg, ha az illető külföldi (még ha tud is okinavaiul) nem beszélnek nyelvjárásban.

Az írott nyelvi tevékenységeknél felmerülő problémák

Az írásrendszer

Ma a rjúkjúi nyelvjárások a japán írásrendszert használják, bár a pontos lejegyzésükre ez nem alkalmas teljesen.¹⁶ Elveszhetnek egyes hangtani jellegzetességek.¹⁷ Szótárakban, nyelvjárás-tankönyvekben katakanát, összefüggő szövegeknél hiraganát, és kandzsit¹⁸

¹⁴ Példa: kizárólag japán köznyelven való oktatás, „hógen fuda”, avagy a nyelvjárás-tábla megszegyenítő használata.

¹⁵ A fősziget több nagyvárosának van okinavai városrésze, ahol okinavai éttermek és boltok is megtalálhatóak. Tiszteletlenség lenne, ha egy helyi vendég jelenlétében az ott élő okinavaiak ucsinaa gucsiban beszélnek.

¹⁶ A Rjúkjú Királyság idejéből fennmaradt korai hivatalos iratok kínai írásjelekkel íródtak, de később használták a japán kana rendszert is.

¹⁷ A rjúkjúi nyelvjárások hangkészlete jelentősen különbözik a standard japán nyelvtől. A különböző aldialektusok sem egységesek. Például az amamii nyelvjáráshoz tartozó Amami Ósima szigeten, Ura faluban tizenhét magánhangzót használnak, Juva faluban pedig csak ötöt. A mijakói nyelvjárásban pedig megjelenik az [f] labiodentális hang, pedig a japán hangkészletben ez nem szerepel.

¹⁸ Több kandzsinek is van helyi olvasata, illetve bizonyos esetekben a kanákat kiegészítő jelekkel is ellátják.

használnak. A verseket és a népdalokat is kanával jegyzik le, hogy hangsúlyozzák a népi jellegüket.

Az írásbeliséget az is nehezíti, hogy hivatalos ortográfia nincs, és a különböző kulturális egyesületek más-más helyesírási rendszert használnak. A Rjúkjúi Egyetem Nyelvtudományi Centruma valamint az Okinavago Fukjú Kjógikai is saját rendszert állított fel.

Irodalmi művek

A rjúkjúi nyelvjárások használata az irodalomban a versekre korlátozódik. A nyelvjárásban íródott könyveket kevesen vennék, és még kevesebben tudnák elolvasni akkor is, ha a mű ucsina gucsiban íródott. Mivel az aktív beszélők száma kevés, ezért a hétköznapi szituációkon kívüli nyelvjáráshasználat (a szöveg alkotása és megértése is) nagy felkészültséget igényel (Heinrich; 2005). Ezzel szemben az író célja, hogy minél szélesebb közönséget érjen el, így hosszabb vagy komolyabb hangvételű prózai műveknél csak a japán irodalmi nyelv jöhet szóba.

A klasszikus japán irodalmi művek átírására is csak egy példa van: Nacume Szószeki *Macska vagyok* című könyve, Gisi Maszanomu fordításában.¹⁹ A kiadáson feltűntetik, hogy a regény ucsinaa gucsiban íródott. Ennek ellenére a könyvet általában a szigetekre látogató japán turisták vásárolják meg szuvenírként. (Heinrich; 2005)

Újságok, folyóiratok

Az Okinavai Fukjú Kjógikai negyedévenként jelentet meg egy négy oldalas újságot, az Okinava Hógen Sinbunt²⁰. A nyelvjárások szókinccse nem teszi lehetővé a komolyabb politikai vagy gazdasági témák feldolgozását²¹ (Hokama; 2001), így a lapnak helyi kulturális témájú cikkeket írnak, illetve a nyelvjárás terjesztése céljából különböző játékos nyelvi kvízeket, népdal-ismertetőket állítanak össze. Az újságnak a szűk tartalmi kerete miatt nincs komolyabb hírértéke. Csak kis példányszámban nyomtatják ki, és ingyen hozzá lehet jutni (Heinrich; 2005).²²

¹⁹ Kitamura Szaburo színész előadásában hangoskönyvként is kiadták, kazetta formájában. A színésznek egy okinavai népdalgyűjteménye is megjelent.

²⁰ 沖縄方言新聞 (Okinavai Nyelvjárás Újság)

²¹ Az 1879-ben kezdődő asszimiláció során a hivatalos nyelv a japán nyelv lett, az iskolákban is japánul tanítottak, és gyakran érte diszkrimináció azokat, akik a családi környezetben kívül használták a nyelvjárást. Így nem alakulhattak ki a modern iparhoz, gazdasághoz, társadalomhoz kapcsolódó szavak. (Hokama; 1991)

²² Minden eddigi szám elérhető online, az egyesület honlapjának archívumában:
<http://www4.ocn.ne.jp/~knaka/hogen/index.html>

Nyelvjárás-tankönyvek, szótárak

Sok ucsinaa gucsi tankönyvet adtak ki az elmúlt években. A kiadványok egy részét a turisták veszik meg, vagy a nyelvjárás iránt érdeklődő nem okinavai japánok.²³ Általában a képes szókinszfejlesztő könyvek a legnépszerűbbek. Ezekben tematikusan vannak összegyűjtve azok a szavak és kifejezések (pl.: köszönések, szólás-mondás gyűjtemények), amiket a mai napig is használnak japán köznyelvi mondatokba ékelve (ucsinaa jamato gucsi). A kiadványok nem adnak további információt a nyelvjárás struktúrájáról.

Ezeknél komolyabb hangvételűek az okinavai diákok számára készült tankönyvek. A Rjúkjú Egyetem sikeres nyelvórái mellett, az állami középiskolákban is tartanak okinavai nyelvórákat az Okinavago Fukjú Kjógikai és a prefektúra oktatásügyi tanácsának támogatásával. Az egyik széles körben használt nyelvjárás tankönyv Funacu Josiaki Ucukusii Okinava no Hógen²⁴ című könyve (Heinrich; 2005), amiben az író egy új írásrendszert fejlesztett ki a nyelvjárás fonetikai jellegzetességeinek jelölésére.²⁵

Megjelentek kétnyelvű (okinavai-angol) tankönyvek és szószedetek is. Ezek használata a felsőoktatásban terjedt el, főleg Hawaii-on. A Hawaii Egyetem Japanológiai Intézete mellett működik egy különálló, csak Okinavával foglalkozó tudományos intézmény is.²⁶

A beszélt nyelvi tevékenységeknél felmerülő problémák

Hírek

Az Okinavai Rádió minden héten kétszer műsorára tűz egy uchinaa guchi hírblokkot. Szélesebb témakörből szerkesztik meg a híreket, mint az Okinava Hógen Shinbunnél, de a lehetőségek itt is behatároltak. A lexikai hiányt gyakran japán szakszavakkal oldják meg, de a köznyelvi hírműsorokhoz képest az adásban a nyelvjárás dominál, mint közvetítő kód. A híreken kívül más műsorokat is közvetítenek, amik a nyelvjáráshoz köthetőek.²⁷ Mivel a

²³ Egyre több az online nyelvjárás-tanító oldalak látogatottsági száma. Az érdeklődés nő, de komolyabb tanulmányokra kevesen vállalkoznak.

²⁴ 美しい沖縄の方言 (A Gyönyörű Okinavai Nyelvjárás)

²⁵ Funacu rendszerének alapja a mai japán kana készlet. Ezt egészítette ki az általa alkotott jelekkel, illetve régebben használt japán jelekkel, mint a ゐ (wi).

²⁶ Hawaii-on jelentős számú okinavai bevándorló él. A migráció 1900-ban kezdődött, és a hatvanas évekre az okinavaiak száma meghaladta a 30,000 főt. A felmérés nem csak az újonnan betelepülteket vette számba, hanem a magukat okinavainak valló leszármazottaikat is. (Matsumoto; 1982) A történelmi és szociológiai hátterére tekintve nem csoda hát, hogy a Hawaii Egyetemen egy külön, csak az okinavai tudományokkal foglalkozó központot hoztak létre.

²⁷ A helyi kultúrát népszerűsítő műsorokban népzeneészek, néptáncosok szólalnak fel, akiknek többsége elsajátította a nyelvjárás valamely változatát.

rádiónak Nahában van a telephelye, ezért a rendszeres munkatársak is a környékről származnak, így túlnyomóan a suri-naha dialektust használják. Kisebb, más nyelvjárásra specializálódott műsorra viszont se megfelelő támogatásuk, se elegendő hallgatóságuk nem lenne.

Szónokversenyek

1980-ban rendezték meg az első szónokversenyt Amami Ósimán. Ez a kezdeményezés a többi szigeten is elterjedt. Ma az egyik legnagyobb ilyen találkozó a Sima nu kutuba szani katajabira taikai,²⁸ amit az Okinavago Fukjú Kjógikai rendez meg minden évben. A témaválasztáskor itt sem lépik túl a hétköznapi világát, de így is sok időbe és energiába telik a felkészülés. (Heinrich; 2005) Ennek az az oka, hogy a résztvevők jelentős része (általános vagy középiskolás korú) fiatalokból áll, akik már ritkábban használják a nyelvjárást a mindennapokban. A nyelvjárás fennmaradásának szempontjából pedig döntő fontosságú, hogy jobban elsajátítsák őseik kultúráját. A rendezvények elsődleges célja, hogy a fiatalabb generáció megismerhesse a szigetek kultúráját, és közelebb kerüljön hozzá. Ezért, a versenyeken nem csak beszédek hangzanak el: népmeséket és dalokat is előadnak a fiatalabb korosztály jelentkezői. A másik nagy előnye a kisebb versenyeknek és találkozóknak, hogy teret kapnak az alldialektusok is, és velük együtt a helyi verseket, népdalokat és anekdotákat is terjesztik.

Az Ucsinaa Gucsi Kai²⁹ is megszervezi minden hónapban a találkozóját, ahol a jelentkezők, természetesen ucsinaa gucsiban, 10 percen szólalhatnak fel. Ez a rendezvény az idősebb közönséget célozza meg, célja csupán, hogy a közösséget érintő eseményekről ucsinaa gucsiban beszéljenek az emberek, a japán köznyelv helyett. A program felhívja a figyelmet arra, hogy a nyelvjárásban nem ment végbe akkora szublimáció, hogy ne lehessen használni a mindennapokban: ha csak lehet, beszéljék a szigetek nyelvjárását.

Tanórák

A 2000-ben alakult Okinava Hógen Fukjú Kjógikai³⁰ (ma: Okinavago Fukjú Kjógikai³¹) elindított egy programot, ahol az állami alsó és felső középiskolákban okinavai tanórákat hirdettek meg. A tanórákhoz szükséges tankönyvek, amiknek a kiadását szintén az egyesület

²⁸ 島ぬくとうばさにかたやびら大会 (Csak A Sziget Nyelvén Beszélő Verseny)

²⁹ ウチナアぐち会 (Ucsinaa Gucsi Egyesület)

³⁰ 沖縄方言普及協議会 (Okinavai Nyelvjárás Egyesület)

³¹ 沖縄語普及協議会 (Az Okinavai Nyelv Egyesülete)

támogatja, suri-naha dialektusban íródtak, de a tanárok idősebb helyi „kétnyelvű” lakosok. Így nemcsak a régió közvetítő nyelvét tanulhatják meg, de az alldialektust is elsajátíthatják.

Azonban a fiatalok nyelvoktatása sosem lépi át a nyelvóra kereteit. Nincsenek kétnyelvű iskolák, ahol az oktatás okinavai nyelvjárásban folyhatna. A tudományos terület nyelve marad a japán. De nem lenne elég szaktanár se, aki megfelelő nyelvtudással rendelkezne (még ha a szókinés korlátaitól el is tekintünk), hogy az adott tudományterületet, még ha középiskolai szinten is, kellő mélységben bemutassa.

A Rjúkjúi Egyetemen is tanítják az ucsinaa gucsit. Az egyetem szoros összeköttetésben áll a Hawaii-i Egyetemmel, ahol 2008-ban megalakult az Okinavai Tudományok Központja a Japanológiai intézetük támogatásával.³² Az intézményen keresztül a Rjúkjúi Egyetem is csatlakozott ahhoz a programhoz, ami nemcsak a tudományos munkát ösztönzi az Okinavával kapcsolatos témákban (vallás, történelem, népzene), hanem a nyelv megértését (ezzel együtt újraélesztését) is ugyanolyan fontosnak tartja.

Videók az interneten

A videómegosztó-portálok lehetővé teszik, hogy olyan televíziós oktató műsorok, mint a Pirin-paran Katajabira³³ szélesebb körben (Japánon kívül is) ismertek legyenek, és a kötött műsoridőtől függetlenül elérhetővé váljanak. A videók egy részét angolul is szinkronizálták, így a japán nyelvet kevésbé ismerő tanulni vágyók is kísérletezhetnek vele. A műsorvezető Fidzsa Bairon szansin³⁴ művész, aki bár Okinaván született, komolyabban csak 24 éves korától foglalkozott a nyelvjárással.³⁵ Rádióműsort vezet, középiskolákban ucsinaa gucsit tanít és több ismeretterjesztő előadást tartott a nyelvjárás jelenlegi helyzetéről. A Pirin-paran Katajabira videókon kívül több, az ucsinaa gucsiról szóló előadása, interjúja³⁶ is elérhető. Ezek a videók több ezres nézettségi adatokkal rendelkeznek. A legnépszerűbb (több mint 18,000 néző) Simodzsi Iszamu énekes bemutatkozása mijakói nyelvjárásban. A videók többsége az Okinawa BBTv honlapjáról származik. Az oldal nem csak nyelvi témákkal foglalkozik, hanem igyekeznek a lehető legszélesebb skálán bemutatni az okinavai kultúrát (művészetek, életmód, látnivalók, bűvarkodás, helyi hírek).³⁷

³² http://manoa.hawaii.edu/okinawa/wordpress/?page_id=2 2012.10.29. 1:23

³³ ぴりんぱらん語やぴら (Beszédes nyelv)

³⁴ Három húros okinavai hangszer.

³⁵ <http://fijabyron.com/indexe.html> 2012.10.30. 20:35

³⁶ Idős, a nyelvjárásokban jártas emberekkel készített interjút, bemutatva a nyelvjárás jellegzetességeit (pl.: glottális stop helyes kiejtése).

³⁷ A honlap japánul, angolul és kínaiul mutatja be a szigetet és ad tájékoztatást az egyes eseményekről. Ucsinaa gucsit csak a videókban, a dalok szövegének leírásában, illetve a szójegyzékekben használnak.

Összegzés

A rjúkjúi nyelvjárásokban írt publikációk többsége elvesztette gyakorlati funkcióját (könyv, újság), és megjelenésükben ideológiai szempontok játszottak fontosabb szerepet. A kis számú olvasóközönség és a nyelvjáráshoz nehézkesen illeszkedő írásrendszer ellenére is hatalmas segítséget nyújtanak a dialektusok jelenlegi állapotának feltérképezésében és megőrzésében. Uchinaa gucsiban írt rövidebb szövegek gyakorlati használatára van példa (reklámok, kiírások), de hosszabb üzenet megértése túl sok energia befektetést igényelne.

A nyomtatott szövegek, a tanvideók, a beszédek mind egyirányú közlések, hosszabb vitát, beszélgetést nemigen tudnának folytatni a fiatalok csakis ucsinaa gucsit használva, bármilyen témáról lenne is szó. A lexikai hiányosság mindkét csoportnál óriási probléma, ahogy a nyelvi attitűd is. A fent felsorolt nyelvi programok jelentős részének az a célja, hogy megváltoztassák a régió lakosságának a nyelvjárásukhoz való hozzáállását, és hogy olyan témakörökben is megjelenjenek a rjúkjúi nyelvjárások, amikből kiszorultak az elmúlt több mint száz évben. A folyamat még kezdeti stádiumában jár, a lexikai lyukakat foltozzák, de a sikereket lassítja, hogy párhuzamosan a nyelvjárás felélesztésével is foglalkozniuk kell. Hisz nem csak az aldialektusok kerültek veszélyeztetett státuszba, hanem az okinavai köznyelv is. Az idősebb korosztályokon kívül nincs olyan szélesebb réteg, aki csak ucsinaa gucsival tudna kommunikálni. Megfigyelhető az okinavai köznyelv szublimálása: a japán köznyelv egyre jobban kiszorítja a régió dialektusait, és csak töredékekben lelhető fel a köznyelvi szövegekben, létrehozva ezzel egy regionális dialektust. A rjúkjúi nyelvváltozatok lassan csak mint nyelvi szubsztrátumok vannak jelen. Nyelvújításra lenne szükség, de a fiatalok lassan magát az eredeti ucsinaa gucsit is elfelejtik.

A kérdőív

Az okinavai középiskolás diákok, a fő szigeteken élő kortársaikhoz hasonlóan, gyakran a szülőföldjüktől távoli nagyobb egyetemekre iratkoznak be. A nyelvjárási környezetből kikerülve még kevesebb lehetőségük adódik az ucsinaa gucsi használatára. Mivel a nyelvjárás jövője a fiatalabb generációktól függ, ezért meg szeretnénk vizsgálni, hogy hogyan változik ilyenkor a dialektus használata.

A kérdőív leírása

A kérdőív kitöltésére a Dzsósza Nemzetközi Egyetem³⁸ okinavai származású diákjait kértük meg. Arra voltunk kíváncsiak, hogy Okinaváról elköltözve mennyire használják a nyelvjárás szavait, kifejezéseit, egy olyan közegben, ahol a standard nyelv használata a mindennapos. A helyszín erre pont megfelelő volt, hiszen az egyetem Csiba prefektúrában található. A hipotézis szerint, a diákok otthonuktól távol egyre kevésbé használnak olyan kifejezéseket, amelyek az okinavai nyelvjárás részét képezik, és teljesen átállnak a standard nyelv használatára, hiszen környezetük is ezt kívánja tőlük.

A kérdőív kitöltésére két módon volt lehetőség. Egyrészt, az egyetem kampuszán kerestük fel az okinavai származású diákokat, és nyomtatott formában adtuk át nekik a kérdéseket tartalmazó lapot, másrészt lehetőség nyílt az interneten történő kitöltésre is. A kérdőívek kitöltetése 2012. május 5 és 20. között zajlott. Az összesen 22 diák közreműködésével megszületett eredményeket szeretnénk bemutatni.

Az eredmények bemutatása

Az első három kérdés a nem, az életkor, és az egyetemi évfolyam meghatározására szolgált.³⁹ A kérdőív kitöltői között 16 nő és 6 férfi volt, életkoruk pedig 18 és 22 év között mozgott.

A kérdőív negyedik kérdésében az Okinava prefektúrán belüli származásra kívántunk fényt deríteni. A válaszadók többsége az okinavai dialektus területeiről származott (95%, azaz 18 fő, 2 fő pedig nem válaszolt).

Az ötödik és hatodik kérdésben arra próbáltunk választ találni, melyek azok a helyszínek, ahol a nyelvjárást használják a diákok. Az ötödik kérdésben az Okinaván belüli, a hatodikban pedig az Okinaván kívüli helyszíneket mértük fel. Ebben az esetben természetesen több válasz megadása is lehetséges volt. A kapott válaszok szerint a legtöbben otthon, az iskolában, és a barátokkal töltött idő során használják valamelyik okinavai dialektust. Viszont, a „Hivatalos ügyek intézésekor” lehetőséget csak egyvalaki jelölte meg, mely arra mutathat, hogy a nyelvjárás használata még otthoni, okinavai környezetben is informális szituációkban jellemző, míg a formális helyzetekben inkább a standard nyelvet alkalmazzák.

³⁸ 城西国際大学

³⁹ Japánban a felsőoktatási rendszer felépítése különbözik a Magyarországon alkalmazottól. Ellentétben a nálunk használatos 3 év alapképzés plusz két év mesterképzés rendszerével, az egyetemi diploma megszerzéséhez 4 év szükséges (daigaku), majd ezt követheti két év „mesterképzés” (daigakuin). Bővebben lásd: Hendry, J. 2003. Understanding Japanese Society. London, Routledge Curzon, pp. 82-101.

Az okinaván kívüli helyszínekkel kapcsolatos eredmény hasonló képet mutat. A leggyakoribb az otthon, iskolában, és barátokkal eltöltött idő alatt történő nyelvhasználat. A hivatalos ügyek intézésével kapcsolatban, egyetlen igenlő választ sem kaptunk. Az elvárásainktól kissé eltérő képet mutat, hogy a vártnál nagyobb arányban használják a nyelvet az okinavai diákok az otthoni környezettől eltávolodva is, viszont, a hivatalos ügyekkel kapcsolatosan, pontosan megegyezett azzal, amire számítottunk. Az a tendencia, mely szerint az informális helyzetek társíthatóak a nyelvjárás használatával, itt is megmutatkozik.

Az „Egyéb” kategóriában kapott válaszok is érdekes képet mutatnak. A kapott válaszok között volt olyan, aki azt emelte ki, hogy az árnyalatnyi eltérések érzékeltetésekor használ olyan kifejezéseket, amelyek a nyelvjárás részét képezik. Ehhez hasonló volt a definíciók megadásakor, leíráskor való használat említése is. Többen írtak arról is, hogy a szülőkkel, rokonokkal folytatott telefonbeszélgetések alatt beszélnek a dialektust használva.

A hetedik és nyolcadik kérdésben a nyelvhasználat gyakoriságát szerettük volna felmérni, szintén Okinaván belüli, ill. Okinaván kívüli felosztásban. Az „Egyáltalán nem”, „Nem igazán”, „Időnként”, „Gyakran” és „Minden nap” válaszlehetőségek közül egy megjelölése volt lehetséges.

Az Okinaván való tartózkodás alatti gyakoriság kapcsán, az elvárásoknak megfelelően, a válaszadók több mint fele minden nap használja a nyelvjárást (13 fő), és csak egyetlen olyan válaszadó volt, aki „Egyáltalán nem”-mel felelt. Egyetlen válaszadó sem jelölte meg a „Gyakran” válaszlehetőséget, tehát a nyelvhasználat gyakoriságát illetően azt feltételezhetjük, hogy vannak, akik minden nap használják, és vannak, akik időnként alkalmazzák, és inkább Okinaván is a standard nyelvet használják. Tulajdonképpen az eloszlást tekintve, ha összeadjuk a nyelvet egyáltalán nem, vagy ritkábban használók számát, megközelíti a mindennapos nyelvhasználókét.

Az Okinaván kívüli nyelvhasználat gyakoriságát illetően, a mérleg nyelve a nyelvjárást nem, vagy ritkán használók felé billen („Egyáltalán nem”: 1 fő, „Nem igazán”: 8 fő, „Időnként”: 6 fő). Azonban a vártnál többen jelölték be a „Minden nap” válaszlehetőséget, a válaszadók közül 6 fő Okinaván kívül is, minden nap használja a dialektust. Az „Egyáltalán nem” és a „Gyakran” válaszok száma mindkét kérdésnél megegyezik: 1 fő, illetve nulla. Tehát, az Okinaván kívüli nyelvhasználatban kapcsolatban levonható az a következtetés, hogy bár kevesebben használják minden nap, a nyelvhasználat mégsem tűnik el teljesen.

A kilencedik kérdésben a válaszadók feladata az volt, hogy írják le érzéseiket, gondolataikat az okinavai nyelvjárással kapcsolatban. Sajnos, ezt a kérdést nem mindenki válaszolta meg, és voltak, akik csak egyszavas válaszokat adtak (utóbbi főleg az online

változatot kitöltők körében fordult elő, mert addig nem tudták befejezni a kérdőív kitöltését, amíg nem adtak választ mindegyik kérdésre). Azonban azt megállapíthatjuk, hogy a válaszadók közül többen is a nagyszülőkkel társítják a nyelvjárást, és többen meg is jegyezték, hogy nem mindent értenek meg, amit a nagyszüleik mondanak, ha dialektust használva beszélnek. Volt a válaszadók között olyan is, aki fontosnak tartotta a nyelvjárás megőrzését, mert az az okinavai hagyomány részét képezi, és nagyon sajnálatosnak tartja, hogy a fiatalok egyre kevésbé beszélnek, és törődnek az ápolásával. A válaszadók közül ketten is kiemelték, hogy megnyugtatja őket, ha okinavai dialektust hallanak. Az egyik válaszadó hölgy az okinavai népdalokat említette, míg egy másik hölgy egyenesen azt adta meg válaszként, hogy számára a dialektus az identitást jelenti. Mindezekből levonhatjuk azt a következtetést, hogy bár olyanok is vannak, akik nem értenek meg bizonyos kifejezéseket, ők is tisztában vannak azzal a tendenciával, mely szerint az okinavai nyelvjárások veszélyeztetett helyzetben vannak, és örülnének, ha erőfeszítéseket tennének a megőrzésére.

A kérdőív értékelése

A felmérés eredményeit összegezve elmondható, hogy a kapott eredmény részben megfelelt az elvárásainknak, mert Okinavától elszakadva, a nyelvhasználat az általunk vizsgált csoportban is csökkent. Viszont az is elmondható, hogy nem tűnik el teljesen, és a vártnál több olyan választ kaptunk, mely szerint a déli szigetekről elköltözve is minden nap használják valamelyik okinavai dialektust. Ezzel kapcsolatban azonban megjegyzendő, hogy a Dzsósza Nemzetközi Egyetemen, ahol a kérdőíveket kitöltöttük, az okinavai diákok szorosabb, mindennapi kapcsolatban álltak egymással, összetartó közösséget alkotva, tehát ez is indokolhatja a mindennapos nyelvhasználatot: van olyan csoport, amely megérti, amit mondanak.⁴⁰

Azonban a nyelvjárás használata nem jelenti azt, hogy a diákok csak ucsinaa gucsiban beszélnének az egyes helyzetekben akár a déli szigetcsoportról, akár a Honsú- szigetén lévő egyetemről legyen is szó. A dialektus szavakban, szóvégződésekben jelenik csak meg (jamato ucsinaa gucsi), bár ez is elegendő, hogy egy az okinavai nyelvjárásokat nem ismerő személy ne értse meg az üzenetet.

A kétnyelvűek mára csak a legidősebb generációkra korlátozódnak. Elenyésző a kivételek száma, akik Fidzsa Bairon, vagy Simodzsi Iszamuhoz hasonlóan aktívan tudnák használni a

⁴⁰ Több tanár és nem okinavai diák megjegyezte: gyakran előfordul, hogy okinavai kifejezéseket használnak az első éves rjúkjúi diákok, amikor informális környezetben velük beszélgetnek, de az idősebb hallgatók már csak egymás között használják a nyelvjárást.

rjúkjúi dialektusok valamelyikét második, tanult nyelvként. Mivel a mai állapotok szerint a mindennapi gyakorlatban ezt a megszerzett tudást nem lehet kamatoztatni, így még nehezebb elsajátítani az eredeti ucsinaa gucsit.

Továbbá az is megállapítható, hogy a nyelvhasználat, amennyiben megtörténik, mind az okinavai, mind Okinaván kívüli helyszíneken is informális szituációkhoz köthető, míg formális helyzetekben a standard nyelvet használják a fiatalok. A kutatásunk tehát alátámasztotta Heinrich (2005) állítását, miszerint a nyelvjárás erősen alá van rendelve a japán nyelvnek, és bizonyos beszédhelyzetekből teljesen kikopott. A nyelvi attitűd helyreállítását azonban majdhogynem lehetetlenné teszi a formális beszédhelyzetekhez és a tudományos területekhez köthető szókincs hiánya. Az informális beszédkörnyezetben is gyengül a nyelvhasználat (Okinaván belül a kutatásban résztvevők 40%-a ritkán, vagy egyáltalán nem használja a dialektust), így nem csoda, hogy a nyelvi kezdeményezések központjában a nyelvi szublimáció megállítása áll.

Kitekintés

A nyelvi változások azt vetítik előre, hogy a rjúkjúi nyelvjárások lassan csak nyelvi szubsztrátumként lesznek jelen. A folyamat hasonlít az egykori Római Birodalom provinciának romanizálódásához.⁴¹ A nyelvjárás szinte teljesen feloldódhat a japán köznyelvben, hisz már a mindennapi informális környezetben is gyenge a nyelvjárás jelenléte. Bár a szigetlakók identitástudata tapasztalatunk szerint erős, és a többi lakos is a japánokétól eltérőnek tekinti az okinavai kultúrát, ez nem elegendő egy ilyen típusú nyelvjárás fennmaradásához.

Manapság az érdeklődés nagy a déli szigetcsoporthoz nyelve és kultúrája iránt: meglepően széles a skálája az okinavai programoknak a szigeteken kívül,⁴² valamint a nyelvi kutatások és a nyelvjárás gondozó kezdeményezések száma is egyre nő. Egyfajta reneszánszát éli tehát a rjúkjúi kultúra. Népszerűségének oka leginkább az, hogy igen kedvelt turisztikai célpont: gyönyörű szubtrópusi környezetben pihenhet az oda látogató a tengerpart közelségében. Ennek ellenére a nyelvjárás eltűnésének folyamatában nem jelentkezett még fordulat.

Nem csak megállítani kellene a dialektus gyengülését, hanem azzal párhuzamosan vissza is kéne állítani eredeti státuszát (1879 előtti nyelvhasználat). Ennek fő eszközei az iskolák

⁴¹ Azzal a kivétellel, hogy a Rjúkjú-szigetekre nem volt nagyobb migráció a központi területekről, csak a III.-VII. század környékén.

⁴² Egy éves Csiba prefektúrai tartózkodásunk alatt számos okinavai zenés előadást, vásárt rendeztek a fősziget keleti részén.

lehetnének. Már az általános iskolákban be kellene vezetni a suri-naha dialektus oktatását. Így kicsi kortól kezdve természetes lenne a nyelvjárás használata olyan gyerekeknél is, akiknek a családjukban már kevésbé vagy egyáltalán nem használják a rjúkjúi nyelvjárásokat. A középiskolákban pedig bevezethetnének egy kötelező okinavai kultúra tantárgyat (irodalom, zene, tánc), aminek a keretein belül ucsinaa gucsiban folya az oktatás és a számonkérés is. Természetesen ehhez szükséges lenne egy tanárképzés is. De erre csak jelentős állami támogatással kerülhetne sor.

A nyelvjárást terjesztő programokat meg kellett volna előznie egy széleskörű felmérésnek, ami átfogó képet adott volna a dialektus állapotáról. Ez a mai napig nem valósult meg. Különböző teóriák léteznek kisebb kutatások alapján, de biztosabb statisztikai adatokkal is alá kellene támasztani őket. A nyelvjárást beszélők számát, és pontos korát feltérképezve megállapíthatnánk a nyelvjárás valós állapotát, valamint hosszú távon nyomon követhetnénk a különböző szociolingvisztikai változásokat: a perem területeken mennyire használják az aldialektust, a naha-suri dialektust, illetve a japán köznyelvet; vagy a most alkalmazott nyelvjárás-népszerűsítő programok mennyire hatékonyak. Így átláthatóbbá válna, hogy melyik nyelvjárás-örző programra van ténylegesen szükség, és milyen célokat lenne érdemes kitűzni.

A másik fontos terület a mai beszélt nyelv értékelése lenne:⁴³ annak feltárása, hogy a különböző korosztályok milyen arányban használják a dialektus szavait, kifejezéseit a köznyelvi környezetben, mikor használják, és mikor tartják helyesnek a nyelvjárás használatát, vagy az egyes aldialektusok területein hol használják a suri-naha nyelvjárást, és hol a japán köznyelvet.

Ezekre a kérdésekre igyekeznek választ adni a különböző tudományos egyesületek égisze alatt folytatott kutatások. Az okinavai tudományok területe legfőképpen a néprajzra és a történelemre koncentrált, de mára a nyelvészeti munkák is megjelentek.⁴⁴ Ezeknek az alapjai a kisebb területekre koncentrált felmérések és terepmunkák, amik ugyan nem adnak egységes képet, de szükségesek a nyelvjárás feltérképezéséhez.

⁴³ A japán nyelvben jelentősen eltér az írott és a beszéd nyelv (lexikai és szintaxis különbségek), de mivel a nyelvjárás természetes állapotában a beszélt nyelvi kommunikációkra szorítkozik, ezért elegendő lenne csak azt vizsgálni.

⁴⁴ http://manoa.hawaii.edu/okinawa/wordpress/?page_id=67 2012.10.26. 15:16

Bibliográfia

- FUNACU J. & NAKAMACU T. 1988. *Dentó Bunka no Sinzui: Ucukusii Okinava no Hógen (Kotoba)*. Naha, Kikjósha.
- GISI M. (ford) 2001. *Waneemayaa du yaru – Nacume Szószeki*. Vagaha neko dearu. Naha, Sinpó Suppan
- HATTORI, SIRÓ. 1959. *Nihongo no keitó*. Tokió, Iwanami soten.
- HEINRICH, P. 2005. *What leaves a mark should no longer stain- Progressive erasure and reversing language shift activities in the Ryukyu Islands*. The first International Small Island Cultures Conference- előadás hivatkozási anyaga.
- HIRAJAMA T. (ed.) . 1988. *Minami Rjúkjú no hógen kizzo*. Tokió, Ófúsa.
- HIRAJAMA T. ÓSIMA I. & NAKAMOTO M. 1966. *Rjúkjú hógen no szógóteki kenkjú*. Tokió, Meidzsi Soin
- HOKAMA SZ. 1991. *Okinava no kotoba*. Tokió, Csuo Koron
- HOKAMA SZ. 2001. *Okinavagaku e no micsi*. Tokió, Ivanami soten
- KISS J. (ed) 2003. *Magyar dialektológia*. Budapest. Osiris
- Kokuricu Kokugo Kenkjúdzo (ed). 1963. *Okinavago dzsiten*. Tokió, Ókurasó Inszacukjoku
- LAWRENCE, W. P. 2000. *Yaeyama hōgen no kukaku ni* in: Sigeru I. (ed) Mijanaga Masamori tandzsó hjakunen kinen dzsigjó kisseikai.
- MATSUMOTO, Y.S. 1982. *Okinawa Migrants to Hawaii*. Honolulu, Hawaiian Historical Society
- ÓTA M. 2000. *Okinava no Kecudan*. Tokió, Aszahi Sinbunsa
- PELLARD, T. & SIMODZSI M. 2010. *An introduction to Ryukyuan languages*. Tokió, Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa
- TAKARA, B. 2007. *On Reclaiming a Ryukyuan Culture*. in: Connect X. évf. 4. sz.
- TOKUGAVA M. 2000. *Nihon no Hógen csizu*. Tokió, Csuo Koron
- TÓDZSÓ M. 1927. *Dai nihon hogen csízu*. Tokió, Ikuei Soin
- TÓDZSÓ M. 2003. *Okinava no hógen* in: Ótaka T. (ed) *Okinava vo siru dzsiten*. Tokió, Dzsicugai Association Kabusiki Kaisa pp. 329-337.
- TRUDGILL, P. 1983. *Sociolinguistics: An introduction to Language and Society*. Harmondsworth, Penguin

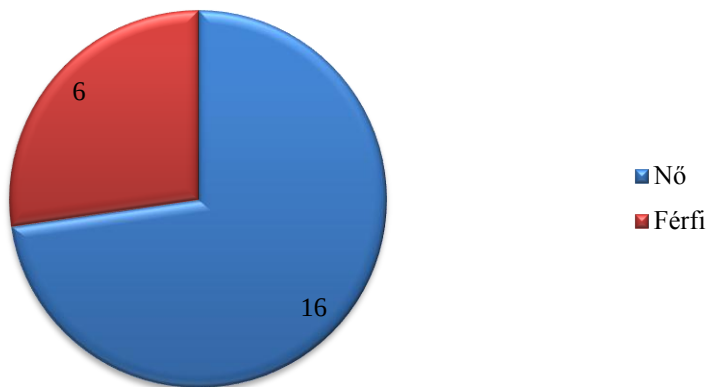
- TOTMAN, C. 2006. *Japán története*. Budapest, Osiris

- Internetes források
 - http://manoa.hawaii.edu/okinawa/wordpress/?page_id=2
 - http://www.u-ryukyu.ac.jp/en/mains/research_center/jointuse.php
 - <http://www.youtube.com/watch?v=GBnM6pdwZGQ&list=LLjGeU9TQpVYBKAShbtXiJzA>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=RFnuHGhD3X8>
 - <http://fijabyron.com/indexe.html>
 - <http://www4.ocn.ne.jp/~knaka/hogen/index.html>
 - <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php>
 - <http://www.okinawabbtv.com>

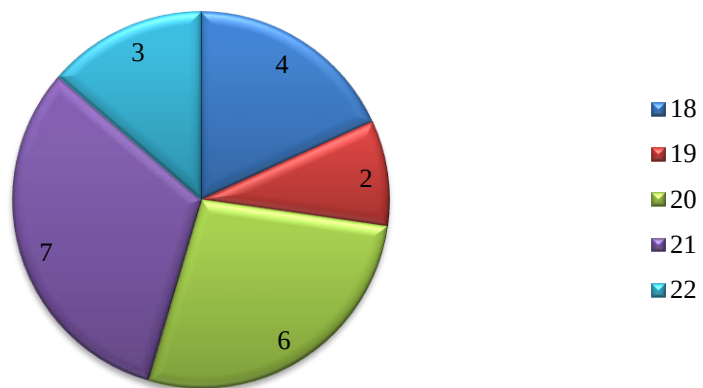
Mellékletek

Diagramok

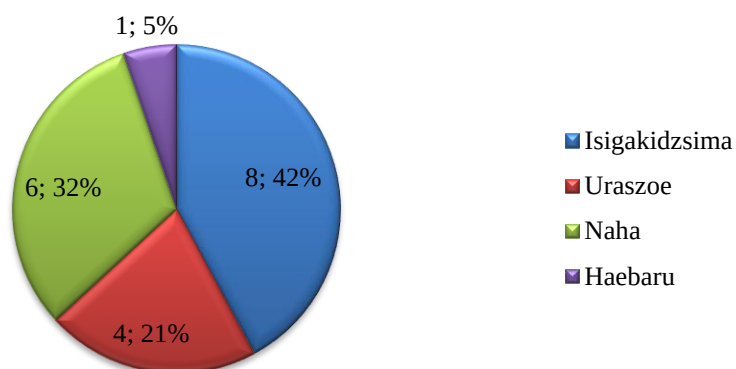
1. Nemek eloszlása

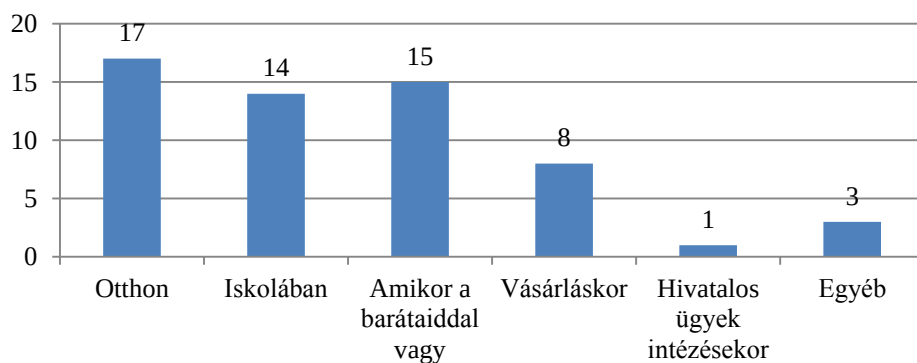
2. Életkor szerinti eloszlás

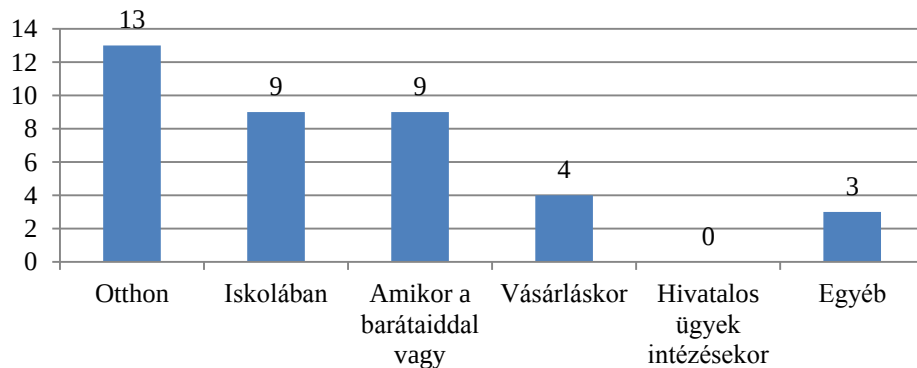
4. Honnan származol? (Okinava prefektúrán belül)

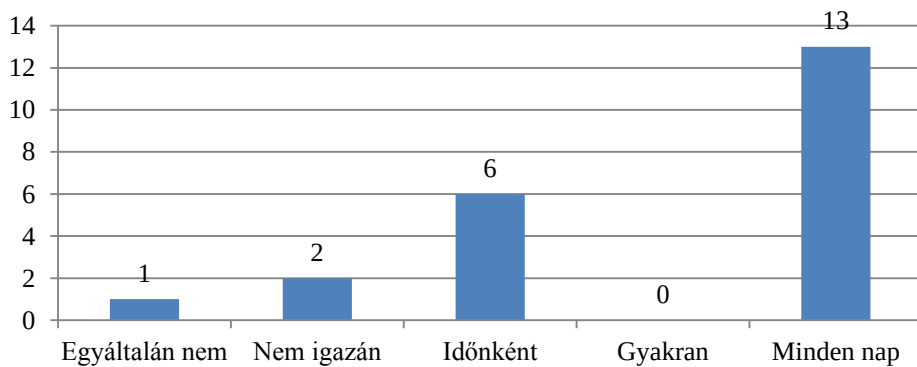
5. Amikor Okinava prefektúrában vagy, mikor használod a nyelvjárást?

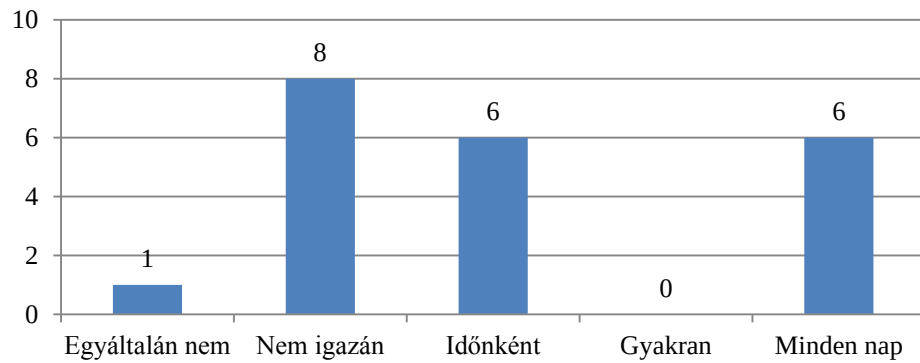
6. Ha Okinava prefektúrán kívül vagy, mikor használod a nyelvjárást?

7. Amikor Okinava prefektúrában vagy, milyen gyakran használod a nyelvjárást?

8. Amikor Okinava prefektúrán kívül vagy, milyen gyakran használod a nyelvjárást?

A kérdőív

1. 性別: 男 女
2. 年齢: ☐18 ☐19 ☐20 ☐21 ☐22
3. 何年生ですか。 ☐1 ☐2 ☐3 ☐4
4. どの出身ですか。(沖縄県以内) _____
5. 沖縄県にいるとき、いつ方言を使いますか。

☐ 家にいるとき	☐ お店に行く、買い物をするとき
☐ 学校にいるとき	☐ 公的な用事があるとき（例：市役所）
☐ 友達と遊びに行くとき	☐ その他
6. 沖縄県にいないとき、いつ方言を使いますか。

☐ 家にいるとき	☐ お店に行く、買い物をするとき
☐ 学校にいるとき	☐ 公的な用事があるとき（例：市役所）
☐ 友達と遊びに行くとき	☐ その他
7. 沖縄にいるとき、方言をどれぐらい使いますか。

☐ あまり使わない	☐ 全然使わない
☐ 時々使う	☐ よく使う
☐ 毎日使う	
8. 沖縄にいるとき、縄方言をどれぐらい使いますか。

☐ あまり使わない	☐ 全然使わない
☐ 時々使う	☐ よく使う
☐ 毎日使う	
9. 一番よく使っている言葉は何ですか。五つの例を書いてください。

10. 「沖縄方言」について思っている、感じていることを書いてください。

